

SPRAWOZDANIE

z działalności merytoryczno-administracyjnej
w 2021 roku

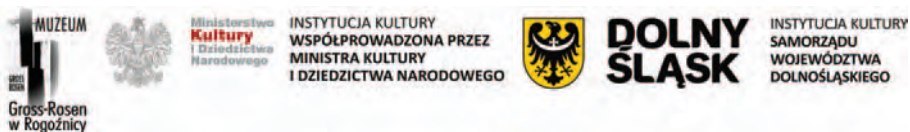
Wałbrzych, styczeń 2022

**Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy.
Niemiecki nazistowski obóz
koncentracyjny i zagłady (1940–1945)**

**Sprawozdanie
z działalności
merytoryczno-administracyjnej
w roku 2021**

Wałbrzych, styczeń 2022

Projekt okładki, łamanie tekstu, druk:
Pracownia Informatyczno-Wydawnicza
Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy

MUZEUM GROSS-ROSEN. NIEMIECKI NAZISTOWSKI
OBÓZ KONCENTRACYJNY I ZAGŁADY (1940–1945)
Wałbrzych, ul. Szarych Szeregów 9
tel. 74 842 15 80, 74 842 15 94
e-mail: muzeum@gross-rosen.eu
www.gross-rosen.eu

DZIAŁ NAUKOWO-BADAWCZY

I/ Prace naukowo-badawcze

1. Prowadzono prace nad tematem „Żydzi węgierscy w KL Gross-Rosen”:
 - wykonano kwerendę w muzealnych zbiorach archiwalnych;
 - rozpoczęto analizę kartoteki więźniarskiej, co pozwoliło ustalić, iż większe grupy obywateli węgierskich pochodzenia żydowskiego osadzone zostały w 62 podobozach KL Gross-Rosen.
2. Realizowano temat „Rewiry w KL Gross-Rosen”:
 - przygotowano referat pt. „Szpitale więźniarskie w obozie koncentracyjnym Gross-Rosen w świetle publikacji zawartych w roczniku „Przegląd Lekarski – Oświęcim”; referat został przedstawiony na konferencji prowadzonej online;
 - opracowano 6 podrozdziałów III rozdziału publikacji – *Sytuacja chorobowa i próby leczenia*.
3. Do tematu „Filie KL Gross-Rosen w rejonie Dzierżoniowa: FAL Reichenbach, FAL Peterswaldau, AL Langenbielau I i FAL Langenbielau II:
 - przeprowadzono kwerendę w zbiorach muzealnej biblioteki oraz w katalogach tematycznych innych placówek;
 - wykonano przeszukanie inwentarza i katalogów archiwalnych pod kątem dokumentów dotyczących filii w rejonie Dzierżoniowa;
 - wykonano analizę kartoteki więźniarskiej pod kątem wyszukania nazwisk więźniów osadzonych w interesujących nas filiach;

- prowadzono kwerendę zbiorów oznaczonych sygn. DP-A i DP-N (ankiety oraz nagrania audio i wideo relacji byłych więźniów tych filii). Rozpoczęto analizę pozyskanego materiału.
- 4. Przygotowano i przeprowadzono jeden wyjazd w teren, celem wykonania dokumentacji fotograficznej i wideo dotyczącej miejsc lokalizacji dwóch filii KL Gross-Rosen: AL Landeshut w Kamiennej Górze oraz FAL Liebau w Lubawce. Opisano także formy upamiętnień tych miejsc. W Lubawce wykonano nadto dokumentację fotograficzną i wideo grobów wojennych znajdujących się na miejscowym cmentarzu komunalnym. Wytworzony materiał opisano i przekazano do archiwum Muzeum.
- 5. Do tematu „AL Landeshut – filia KL Gross-Rosen w Kamiennej Górze”:
 - opracowano dwa pierwsze rozdziały planowanej publikacji.
- 6. Do tematu „Transporty więźniów do i z KL Gross-Rosen”:
 - wykonano przeszukanie kartoteki numerycznej więźniów pod kątem osób przywiezionych do KL Gross-Rosen 29.03.1944 r. z więzienia „Pawiak” w Warszawie;
 - rozpoczęto analizę wybranego fragmentu kartoteki numerycznej więźniów (liczącego 100 str. formatu A4 wydruku); wstępna analiza materiału sugeruje, iż transport przyjęty w KL Gross-Rosen mógł być liczniejszy niż ustalono we wcześniejszych badaniach, ale nie wszyscy więźniowie przybyli z Pawiaka, część z nich mogła być dołączona do tego transportu w Łodzi lub Wrocławiu.
 - prowadzono weryfikację i uzupełnienie chronologii transportów i numeracji więźniów przyjmowanych w KL Gross-Rosen w latach 1941–1942.
 - podjęto analizę wybranego materiału źródłowego dotyczącego chronologii oraz przydzielanych numerów obozowych więźniom AEL, przenoszonym do bloków obozu koncentracyjnego już jako bezterminowi więźniowie ochronni (schutzhäftling). Wstępna analiza materiału sugeruje możliwość przydzielania

więźniom numerów ponownie wolnych, także po 10 września 1944 roku.

7. Przeprowadzono kwerendy archiwalne i biblioteczne, a następnie opracowano temat „Ucieczki od zagłady na przykładzie żydowskich więźniów KL Gross-Rosen”.

II/ Współpraca z innymi ośrodkami i instytucjami

1. W dniach 16–18 czerwca 2021 dr hab. D. Sula wzięła udział (poprowadziła jeden z paneli) w ogólnopolskiej konferencji zorganizowanej przez Dom Spotkań przy Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau nt. „Auschwitz i Holocaust na tle zbrodni ludobójstwa XX i XXI wieku; odpowiedzialność biernych”.
2. W związku z realizowanym, we współpracy z Dolnośląskim Towarzystwem Historycznym, projektem badawczym „FAL Zittau, filia KL Gross-Rosen zlokalizowana w miejscowości Klein Schönau”, 21 czerwca udzielono ponadgodzinnego wywiadu telewizji austriackiej realizującej film dokumentalny dotyczący KL Gross-Rosen oraz badań prowadzonych w ramach tego projektu. Premiera filmu odbyła się 5 października 2021 na antenie niemieckiej stacji ZDF DOKU INFO.
3. 29 czerwca 2021 udzielono ok. 2-godzinnego wywiadu-prelekcji, na potrzeby francuskiej telewizji „RMC Decouverte”, realizującej dokument nt. kompleksu AL Riese w Górach Sowich.
4. 23 sierpnia 2021 udzielono ok. 30-minutowego wywiadu-prelekcji na potrzeby francuskiej telewizji, realizującej film dokumentalny nt. „marszów śmierci” ze stycznia–lutego 1945 roku.
5. 11 października 2021 dr hab. D. Sula oraz mgr D. Alberski, wzięli udział w spotkaniu zorganizowanym w Bielawie przez Wydział Kultury Urzędu Miejskiego w Bielawie. Tematem spotkania był projekt budowy upamiętnienia poświęconego więźniarkom filii KL Gross-Rosen zlokalizowanej w okresie wojny w ówczesnym Langenbielau.
6. 12 października 2021 na terenie Muzeum w Rogoźnicy, dr D. Sula wzięła udział w nagraniu filmu poświęconego szpitalom obo-

zowym, opisywanym na łamach krakowskiego „Przeglądu Lekarskiego”. D. Sula mówiła o rewirach – szpitalach obozowych w systemie KL Gross-Rosen.

7. 27 października 2021 na zaproszenie Miejskiego Ośrodka Kultury i Sztuki w Bielawie oraz 26 listopada na zaproszenie Biblioteki pod Atlantami w Wałbrzychu, dr hab. D. Sula wygłosiła prelekcje nt. losów obywateli polskich pochodzenia żydowskiego – więźniów KL Gross-Rosen. Wykłady, w których uczestniczyli zainteresowani mieszkańcy obu miast, były połączone z promocją książki poświęconej tej tematyce.
8. W dniach 19–20 listopada 2021 dr hab. Dorota Sula wzięła udział w seminarium pt. „Obozy koncentracyjne w systemach ludobójczych”, podczas którego wygłosiła referat „Ucieczki od zagłady na przykładzie żydowskich więźniów KL Gross-Rosen”. Seminarium zostało zorganizowane przez Oświęcimski Instytut Praw Człowieka oraz Wydział Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego.
9. W ramach konsultacji naukowych przebadano zasoby archiwalne i biblioteczne i na ich podstawie udzielono informacji lub wydano opinie na temat:
 - kwatery wojennej znajdującej się na cmentarzu komunalnym w Lubawce (na potrzeby Urzędu Wojewody Dolnośląskiego);
 - wartości historycznej i zabytkowej obiektów związanych z funkcjonowaniem filii KL Gross-Rosen – AL Bunzlau II, istniejących w Bolesławcu w rejonie ul. Orlej (dla Komendy Powiatowej Policji w Bolesławcu);
 - grobów masowych z okresu II wojny światowej występujących w rejonie drogi krajowej nr 3 na odcinku Bolków – Jelenia Góra (dla firmy Databout Sp. z o.o w Rzeszowie, w związku z planem remontu i przebudowy tego odcinka drogi krajowej nr 3).
 - pobytu i działalności w KL Gross-Rosen lekarza SS Obersturmführera Hermanna Richtera (dla niemieckiej historyk z Aachen);

- filii KL Gross-Rosen – AL Kittlitzreben, zlokalizowanej w lasach bolesławieckich, w okolicy dzisiejszej wsi Trzebień (dla lokalnego badacza z Legnicy);
- zachowanych oryginalnych obiektów poobozowych: bramy obozowej oraz drogi tzw. Lagerstrasse (dla magistranta architekta z Poznania);
- ofiar II wojny światowej, w tym więźniarek filii KL Gross-Rosen FAL Liebau, pochowanych na cmentarzu w Lubawce (dla Wydziału Infrastruktury Urzędu Wojewody Dolnośląskiego we Wrocławiu);
- historii witraża upamiętniającego męczeństwo więźniów KL Gross-Rosen, znajdującego się w budynku wystawy głównej (dawnej kantyny SS) na terenie byłego obozu koncentracyjnego Gross-Rosen (dla Daniela Paulosa z Izraela, badacza pracującego nad książką pt. „Generations Shall Them Blessed”). Rogoźnicki witraż będzie pokazany w tej publikacji;
- filii KL Gross-Rosen AL Langenbielau I i FAL Reichenbach w Bielawie i Dzierżoniowie (dla amerykańskiej badaczki D. Weiss z University of Southern California w Los Angeles);
- działającego w KL Gross-Rosen kasyna dla SS (dla amerykańskiej badaczki N. Willner, piszącej książkę o wojennych losach swego ojca – więźnia KL Gross-Rosen);
- lokalizacji byłej filii KL Gross-Rosen AL Geppersdorf (dla lokalnego pasjonata historii z Milęcic);
- domu dziecka w miejscowości Gross-Rosen i ewentualnego podporządkowania tej placówki KL Gross-Rosen (dla krewnych dzieci skierowanych do tej placówki w okresie wojny);
- losów francuskiego więźnia objętego procedurą „NN”, skierowanego do KL Gross-Rosen w październiku 1944 r. (dla Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – IPN we Wrocławiu);
- funkcjonowania w okresie II wojny światowej w miejscowości Hermsdorf (dzisiejsza dzielnica Wałbrzycha – Sobięcín) obozów dla jeńców wojennych i robotników przymusowych

- (dla Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – IPN we Wrocławiu);
- pobytu w KL Gross-Rosen Jerzego Kowalewskiego (dla hiszpańskiej gazety sportowej MARCA).

III/ Informatyzacja

1. Instalowano nowe wersje i ulepszenia programów Gratyfikant GT (system kadrowo-płacowy), System Rewizor GT 9 (system finansowo-księgowy).
2. Instalowano nowe wersje programu Płatnik.
3. Zakupiono trzy komputery Asus AIO (w celu zmodernizowania systemu kadrowo-płacowego) i przygotowano do uruchomienia.
4. Zakupiono komputer przenośny (na potrzeby Koordynatora do spraw osób niepełnosprawnych) oraz dostosowano do wymagań użytkownika.
5. Wymieniono 6 telefonów komórkowych.
6. Przeprowadzano modernizację sieci komputerowej na terenie Muzeum w Rogoźnicy, w związku z czym zakupiono i zainstalowano urządzenia sieciowe:
 - Ubiquiti UniFi Security Gateway USG,
 - Ubiquiti switch,
 - Ubiquiti Access point (trzy sztuki),
 - szafa sieciowa.
7. W ramach modernizacji sieci komputerowej w budynku Archiwum i Pracowni Naukowo-Badawczych w Wałbrzychu zakupiono i zainstalowano urządzenia sieciowe:
 - Ubiquiti UniFi Security Gateway USG,
 - Ubiquiti switch (dwie sztuki),
 - Ubiquiti Access point (trzy sztuki),
 - Ubiquiti Cloud Key drugiej generacji.
8. Zakupiono i zainstalowano drukarkę (na potrzeby BORT).
9. Zakupiono bezzałogowy statek powietrzny (dron), który będzie wykorzystywany do tworzenia filmów oraz zdjęć; po odbytych

- szkoleniu specjalista ds. komputeryzacji uzyskał licencję pilota bezzałogowych statków powietrznych w kategorii A1, A3 open.
10. Zakupiono laptop MSI KATANA do obróbki filmów oraz plików graficznych (dla Pracowni Informatyczno-Wydawniczej).
 11. Zakupiono serwer oraz dwa serwery plików, które zainstalowano w pomieszczeniach Muzeum w Wałbrzychu i w Rogoźnicy.
 12. Zakupiono i zainstalowano 45 licencji oprogramowania antywirusowego ESET.
 13. Zamówiono nową stronę internetową dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz rozszerzono o zakładkę WIRTUALNY SPACER.GROSS-ROSEN.
W zakładce ZOSTAŃ W DOMU.POZNAJ HISTORIĘ zamieszczono fragmenty pamiętnika Alizy Besser „Wojenne wspomnienia” oraz film pt. „Gdy nadejdzie noc”, przygotowany na Noc Muzeów 2021.
 14. Szkolono pracowników w zakresie obsługi urządzeń oraz programów komputerowych.
 15. Wykonano naprawy, konserwacje i kopie przetwarzanych baz danych.
 16. Wykonano naprawy, modernizacje i bieżące konserwacje sprzętu komputerowego.
 17. Sprawowano nadzór nad pracą sieci komputerowej.
 18. Do bazy „Kartoteka esesmanów” wprowadzono dane z 58 kart, sprawdzono i uzupełniono dane z dokumentów archiwalnych (dokumenty pisane i mikrofilmy); na bieżąco udzielano informacji dot. członków załogi SS. W bazie „Kartoteka więźniów” wykonywano, w miarę potrzeb, zestawienia dot. poszczególnych filii, zakresów numerycznych, narodowości więźniów.
 19. Do systemu obsługi bibliotecznej SOWA wprowadzono 291 opisów bibliograficznych książek, broszur i artykułów prasowych.
 20. Obsługiwano program FreshMail – newsletter Muzeum Gross-Rosen, stronę internetową cojestgrane.pl – ogólnopolski informator kulturalny, zamieszczając informacje o wydarzeniach

w Muzeum Gross-Rosen, a także stronę DOKiS, w części dotyczącej Muzeum Gross-Rosen.

IV/ Wydawnictwa i materiały informacyjne

1. Przygotowano do druku (opracowano tekst, wysłano do drukarni zamówienia na skład i druk), wykonywano korekty na każdym etapie pracy drukarni, odebrano i przygotowano książki do sprzedaży:
 - 1/ D. Sula, „Polish Jews at Konzentrationslager Gross-Rosen”, Wałbrzych 2021, wyd. I, s. 345, ISBN 978-83-89824-36-3, nakład 300 egz.
2. Przygotowano tekst, wykonano skład publikacji w programie InDesign, wysłano do drukarni materiały do publikacji, odebrano i przygotowano do sprzedaży:
 - 1/ O. Schwerdt, M. Schwerdt-Schneller, „Zapomniani przez Boga i świat”, wyd. I, 2021, s. 131, ISBN 978-83-89824-37-0, nakład 1000 egz.
 - 2/ D. Martin, R. S. Martin, „Całujmy każdy stopień schodów... Wspomnienia rodziny ocalałej z Holocaustu”, wyd. I, 2021, s. 232, ISBN 978-83-89824-33-2, nakład 500 egz.
3. Zamówiono dodruk w drukarni, odebrano i przygotowano do sprzedaży:
 - 1/ A. Kajzer, „Za drutami śmierci”, dodruk do wyd. 3, 2009, s. 144, ISBN 978-83-89824-09-7, nakład 3000 egz.
4. Dodrukowano (we własnym zakresie) oraz wykonano oprawę introligatorską zeszytową następujących publikacji (12 tytułów):
 - A. Kobielec, „Arbeitslager Brieg, filia KL Gross-Rosen we wspomnieniach byłych więźniów” – 40 egz.
 - A. Konieczny, „Arbeitslager Aslau (1944-1945)” – 10 egz.
 - A. Konieczny, „Das Kommando Wetterstelle” – 20 egz.
 - A. Konieczny, „Frauen im Konzentrationslager Gross-Rosen in den Jahren 1944-1945” – 20 egz.
 - A. Konieczny, „KL Gross-Rosen / informator, j.franc./ – 20 egz.

- A. Konieczny, „Transport z KL Flossenbürg do KL Gross-Rosen z 23 maja 1943 r.” – 20 egz.
 - A. Konieczny, „Podobóz KL Gross-Rosen w Kamenz” – 40 egz.
 - P. Kruszyński, „Podziemia w Górach Sowich i Zamku Książ” – 200 egz.;
 - P. Kruszyński, „Die unterirdischen Bauten im Eulengebirge und auf Schloss Fürstenstein” – 20 egz.;
 - A. Małek, „Wrocławskie filie KL Gross-Rosen (1942-1945)” – 20 egz.
 - D. Sula, „Wychowawczy obóz pracy wrocławskiego gestapo 1942-1945” – 40 egz.
 - Katalog do wystawy „KL Gross-Rosen 1941–1945”, prezentowanej w Muzeum w Rogoźnicy: w j. polskim – 230 egz., w j. niemieckim – 50 egz., w j. angielskim – 30 egz.
5. Drukowano, w miarę potrzeb, naklejki na płytach z filmem „KL Gross-Rosen”.
 6. Opracowano prezentację pt. „Muzeum Gross-Rosen wczoraj i dziś. Dostępność obiektów poobozowych dla osób ze szczególnymi potrzebami”, 45 plansz. Prezentacja została przedstawiona na spotkaniu w Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce w grudniu 2021 r.
 7. Opracowano i wydrukowano dwie nowe stendy, mówiące o szczylinach przeciwlotniczych i areszcie obozowym, a także dodrukowano i wymieniono (zniszczone przez warunki atmosferyczne) dwie stendy, prezentowane na terenie Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy.
 8. Na potrzeby Muzeum wykonano we własnym zakresie:
 - 1/ Wydrukowano i oprawiono: Plan pracy Muzeum Gross-Rosen na 2021 r. – 20 egz.; Sprawozdanie z pracy Muzeum Gross-Rosen w 2020 r. – 20 egz.; „Wizualizacja programu modernizacji Muzeum Gross-Rosen w latach 2003-2020” – 20 egz. (druk po aktualizacji materiałów o kolejny rok).
 - 2/ Skanowano, kserowano, oprawiano (laminowanie, bindowanie), drukowano: dokumenty archiwalne, kolekcje listów,

fotografie, fragmenty publikacji ze zbiorów Biblioteki Muzeum, tablice informacyjne umieszczane na budynku Muzeum w Wałbrzychu i na terenie Muzeum w Rogoźnicy, a także druki wykorzystywane w pracy działów.

V/ Biblioteka

1. Księgozbiór:

– Przybyło 146 książek: 95 zakupiono, 51 przyjęto w formie darów. Stan księgozbioru: 5300 egzemplarzy.

Ubytkowano 53 książki. Większość ubytkowanych książek (duplikatów) przekazano do Muzeum obozu Kulmhof w Chełmnie nad Nerem. Z Muzeum Kulmhof wymieniliśmy też nowe książki wydane przez nasze muzea, w ramach wymiany otrzymaliśmy 4 interesujące książki.

Sporządzono wykazy publikacji przyjętych do biblioteki w formie darów.

– Do rejestru broszur wpisano 82 pozycje; liczba broszur – 1969.

2. Zbiór wycinków prasowych powiększył się o 15 szt., w tym informacje dot. tematów: Filie KL Gross-Rosen – 5, Muzeum Gross-Rosen – 9, Byli więźniowie – 1.

3. W ramach wypożyczeń międzybibliotecznych wypożyczono 3 książki (za pośrednictwem Biblioteki pod Atlantami w Wałbrzychu, Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego i Biblioteki Muzeum Auschwitz-Birkenau).

4. Pracownicy Muzeum w 2021 r. wypożyczyli ze zbiorów biblioteki 310 książek.

Zarejestrowano 3 osoby spoza Muzeum korzystające z księgozbioru biblioteki (12 odwiedzin w bibliotece). Dla tych osób przygotowano zestawy literatury do tematów: „Jeńcy wojenni w KL Gross-Rosen”, „Włosi w KL Gross-Rosen”, „AL Riese”.

5. W komputerowej sieci Muzeum prowadzone są katalogi: Propozycje zakupu (przygotowano 5 wykazów książek, które zostały zaakceptowane przez muzealną Komisję zakupów), Książki poszukiwane oraz Nowości w bibliotece.

6. Do biblioteki prenumerowane są miesięczniki „Odkrywca” i „Słowo Żydowskie” oraz kwartalnik „Archiwista Polski”.

Otrzymujemy też bezpłatne czasopisma i informatory zagraniczne: „Beiträge zur Geschichte”, „Bulletin des Fritz Bauer Institut”, „Die Glocke vom Ettersberg”, „Gedenkstätten Rundbrief”, „Jahresbericht Fritz Bauer Institut”, „Les Chemins de la Memoire”, „New Books in Yad Vashem Library”, „Newsletter zur Geschichte und Wirkung des Holocaust”, „Yad Vashem Studies”.

7. Przekazano do tłumaczenia na język polski:

- fragmenty książki Renaat Lambrechts „Wir Muselmänner” (s. 95-150) (z j. niderlandzkiego); fragmenty książki Luigi Baldan „Lutter pour survivre” (s. 237-239) (z j. francuskiego);
- 527 stron dokumentów (z różnych języków obcych).

DZIAŁ GROMADZENIA ZBIORÓW

I/ Gromadzenie zbiorów

1. Archiwalia

A/ Akta

W zbiorze dokumentów pisanych przybyły 62 j.arch.

Stan ogólny zbiorów archiwalnych dokumentów pisanych:
11 213 j.arch. (w tym 2176 oryginałów).

Akta zawierają:

– Ankiety:

stan ogólny – 3490 j.arch. (nie zmienił się).

– Korespondencja więźniarska:

przybyło 46 listów;

stan ogólny – 3878 j.arch. (w tym 1971 oryginałów).

– Inne dokumenty:

przybyło 16 j.arch.;

stan ogólny – 3845 j.arch. (w tym 205 oryginałów).

– Stan materiałów z mikrofilmowanych nie zmienił się.

W archiwum znajduje się 155 zespołów archiwalnych, na które składa się 3041 j.arch. na mikrofilmach (66 305 klatek) oraz 141 na mikrofiszach (3363 klatki).

– Zbiór „Varia” (dokumenty nie związane z KL Gross-Rosen):

przybyły 3 j.arch.;

stan ogólny – 281 j.arch.

B/ Nagrania relacji byłych więźniów:

wideo – stan ogólny 364 relacje (nie zmienił się);

magnetofonowe – stan ogólny 206 relacji (nie zmienił się).

C/ Zbiór fotografii:

przybyły 4 j.arch.

stan ogólny – 896 j.arch.

D/ Zbiór kartograficzny:

stan ogólny – 179 j.arch. (nie zmienił się).

2. Muzealia

– Księga muzealiów:

stan ogólny – 488 jednostek inwentarzowych.

– Księga depozytów:

stan ogólny – 23 jednostki inwentarzowe.

– Księga materiałów pomocniczych:

stan ogólny – 1423 jednostki inwentarzowe.

II/ Opracowywanie zbiorów

1. Odtwarzano kartotekę więźniów KL Gross-Rosen.

Sporządzono:

a/ 2496 kartotek alfabetycznych,

b/ 817 kartotek numerycznych.

Potwierdzonych nazwisk więźniów jest ogółem 78 970.

2. Opracowywano pozyskane archiwalia, sporządzano dla nich karty katalogowe, które układano w katalogu tematycznym i numerycznym.

3. Uporządkowano korespondencję dot. losów byłych więźniów za 2013, 2014 i 2019 r.

4. Zarchiwizowano i przekazano do archiwum zakładowego dokumenty działu za 2018 r.

5. Opracowywano dokumenty pozyskane w czasie kwerendy w Muzeum Holocaustu w Waszyngtonie:

– sporządzono wykaz do przetłumaczonych protokołów przesłuchań (546 relacji).

– wyselekcjonowano 60 relacji dotyczących KL Gross-Rosen.

6. Do systemu Memoarch wprowadzono 641 listów więźniarskich.
7. Do zakupionych opakowań bezkwasowych przełożono wszystkie oryginalne dokumenty.
8. Kontynuowano przepisywanie relacji byłych więźniów, które znajdują się na nośnikach cyfrowych. Po sprawdzeniu, tekst – w formacie pdf – zamieszczono przy nagraniu relacji (15 relacji).
9. Sporządzono nowe napisy na szuflady szafek kartotekowych, zawierających tematyczne i numeryczne karty katalogowe dokumentów.
10. Z zasobu archiwalnego korzystało 6 osób. Zbierały one materiał do tematów: Obóz pracy w Sieniawce; FAL Zittau; Inskrypcje w obozie; Holendrzy w KL Gross-Rosen – marsze ewakuacyjne; Informacje dotyczące byłego więźnia Henryka Susmanka; Załoga SS AL Riese (8 wizyt).
11. Dla osób korzystających z archiwum (osoby z zewnątrz i pracownicy) wypożyczono 1100 dokumentów.
12. Przeprowadzono inwentaryzację w zbiorach muzealnych.
13. Do elektronicznej kartoteki więźniów wprowadzono 967 kartotek.
14. Przeprowadzono kolejny etap skanowania dokumentów znajdujących się na mikrofilmach. Do skanowania przekazano łącznie 13 200 klatek. Zeskanowane mikrofilmy – po sprawdzeniu – zostały przekopiowane do bazy danych „Archiwum”. Uporządkowano zespoły 122/MF, 125/MF. Przełożono mikrofilmy do opakowań kwasoodpornych, sporządzono wykazy. Sporządzono wykaz mikrofilmów i mikrofisz, które jeszcze należy przekazać do digitalizacji.
15. Prowadzono prace przy papierowej, alfabetycznej i numerycznej, kartotece więźniów (przygotowanie kartotek do wprowadzania, układanie wprowadzonych kartotek w szufladach, prace porządkowe).
16. W elektronicznej bazie więźniów poprawiano i scalano dane wprowadzone z kartotek. Łącznie zaktualizowano 194 kartoteki.

17. Powołana przez dyrektora Muzeum komisja dokonała wyceny eksponatów, które w latach 2018–2021 zostały pozyskane przez Muzeum.
18. Zakupiono karty papierowe katalogowe i kartoteki więźniarskie.

III/ Udostępnianie zbiorów

1. Korespondencja w sprawach byłych więźniów (zapytania, kwerendy): odpowiedziano w 388 sprawach, z czego 133 stanowiła korespondencja zagraniczna (m.in. z Czech, Kanady, USA, Belgii, Brazylii, Francji, Izraela, Niemiec, Szwajcarii, Holandii, Rosji, Szwecji, Ukrainy, Gibraltaru, Włoch, Anglii).
2. Przeprowadzono kwerendę i udzielono odpowiedzi na temat nieżydowskich greckich więźniów politycznych osadzonych w KL Gross-Rosen i w AEL Gross-Rosen.
3. Droga korespondencyjną udzielono informacji o zasobie archiwalnym w 16 sprawach.
4. Odebrano eksponaty wypożyczone na wystawę pt. „Filie KL Gross-Rosen”, która w latach 2013–2021 była prezentowana w Zamku Książ w Wałbrzychu.

IV/ Konserwacja i zabezpieczenie zbiorów

1. Wykonano konserwację korespondencji więźniarskiej – 20 listów pisanych przez więźniów, a także 139 dokumentów dotyczących zatrudniania więźniów AL Dyhernfurth II.
2. Przeprowadzono wstępne rozmowy z konserwatorem tkanin, dotyczące sporządzenia kosztorysu konserwacji pasiaków.
3. W ramach gwarancji przeprowadzono kontrolę stanu zachowania obiektów metalowych znajdujących się na terenie Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy.
4. Sporządzono książeczki do wpisów pomiaru temperatury i wilgotności w obiektach poobozowych w Rogoźnicy.

V/ Inne prace

1. Wykonywano prace w archiwum zakładowym oraz przeprowadzono kontrolę archiwum zakładowego.

2. Pracownik Działu Gromadzenia wziął udział w webinarium pt. „Zarządzanie zbiorami archeologicznymi” (28–30.09.2021 r.), zorganizowanym przez Polskie Stowarzyszenie Inwentaryzatorów Muzealnych, Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie, Muzeum Miedzi w Legnicy oraz Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum.

DZIAŁ OŚWIATOWY

I/ Działalność oświatowa

1. W placówkach oświatowych województwa dolnośląskiego przeprowadzono lekcje muzealne dla młodzieży na temat historii obozu koncentracyjnego Gross-Rosen. W 2021 roku odbyło się 46 lekcji. Uczestniczyło w nich 886 uczniów.
2. W oparciu o dokumenty archiwalne, zgromadzone w Muzeum Gross-Rosen, przygotowano i przeprowadzono w Rogoźnicy następujące zajęcia warsztatowe i prelekcje:
 - „Korespondencja więźniarska w obozie koncentracyjnym Gross-Rosen”. Temat realizowano: 26.05. dla dwóch grup uczniów Szkoły Podstawowej nr 41 w Wałbrzychu, 24 i 29.09. uczniów Szkoły Podstawowej nr 3 w Środzie Śląskiej, 6.10. – Szkoły Podstawowej nr 7 z Nowej Rudy, 20.10. – Szkoły Podstawowej w Grabowie Wielkim i Szkoły Podstawowej w Barowej, 27.10. dla młodzieży ze Szkoły Podstawowej nr 26 w Wałbrzychu, 2.11. – Publicznej Szkoły Podstawowej nr 4 w Strzegomiu, 8.11. dla dwóch grup młodzieży ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Świebodzicach, 10.11.– Publicznej Szkoły Podstawowej nr 4 w Strzegomiu.
 - „Eutanazja w KL Gross-Rosen i we współczesnym świecie”. Temat realizowano: 14.09. dla uczniów Szkoły Podstawowej w Wilkowie Osiedle.
 - „Herosi w pasiakach ...Bohaterskie postawy uczestników sportowych rozgrywek w KL Gross-Rosen”. 24.09. w zajęciach uczestniczyli uczniowie Szkoły Podstawowej nr 3 w Środzie

- Śląskiej, 6.10. – Szkoły Podstawowej nr 7 w Nowej Rudzie, 7.10. – Szkoły Podstawowej nr 3 w Środzie Śląskiej, 11.10. – Szkoły Podstawowej w Żarowie.
- „Obozowy posiłek w relacjach byłych więźniów”. Temat realizowano: 14.09. dla uczniów Szkoły Podstawowej w Wilkowie Osiedle, 16.09. – Zespołu Szkół w Udaninie, 27.10. – Szkoły Podstawowej nr 26 w Wałbrzychu.
 - „Chcieliśmy normalnie żyć”. Temat realizowano: 29.09. dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 3 w Środzie Śląskiej, 19.10. – Szkoły Podstawowej w Jugowicach, 10.11. – Publicznej Szkoły Podstawowej nr 4 w Strzegomiu.
 - „Egzekucje w KL Gross-Rosen”. 17.06. w zajęciach uczestniczyli uczniowie Zespołu Szkół nr 1 w Koszalinie, 7.10. – Szkoły Podstawowej nr 3 w Środzie Śląskiej, 22.10. – Szkoły Podstawowej w Tarnowie Podgórnym.
 - „Rewiry w KL Gross-Rosen”. 11.10. w zajęciach uczestniczyła młodzież ze Szkoły Podstawowej w Żarowie.
- Ogółem z 7 tematów przeprowadzono 27 zajęć warsztatowych. Uczestniczyło w nich 664 uczniów i nauczycieli.
3. 22 września w Rogoźnicy odbyło się spotkanie zastępcy dyrektora Muzeum A. Gwiazdy i kierowniczkę Działu Oświatowego G. Choptiany z grupą nauczycieli z międzynarodowego seminarium zatytułowanego „Confronting Memories” zorganizowanego przez Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu oraz partnerów EU-Russia Civil Society Forum i Stowarzyszenia Memoriał. W czasie spotkania zastępca dyrektora przedstawił główne kierunki działania Muzeum, a kierowniczkę Działu Oświatowego omówiła różne formy pracy edukacyjnej z młodzieżą. Zaprezentowała też materiały edukacyjne zamieszczone na stronie internetowej Muzeum, które mogą być wykorzystane przez nauczycieli różnych przedmiotów (historii, j. polskiego, religii) do pracy z młodzieżą w szkole. Uczestników spotkania szczególnie interesowały prowadzone przez edukatorów Działu Oświatowego zajęcia warsztatowe oparte na

samodzielnej pracy uczniów, z wykorzystaniem archiwalnych materiałów źródłowych.

II/ Uroczystości / wydarzenia / upamiętnienia

1. 27 stycznia 2021, w Międzynarodowym Dniu Pamięci o Ofiarach Holokaustu, delegacja pracowników wraz z zastępcą dyrektora Muzeum złożyła kwiaty pod Pomnikiem-Mauzoleum na terenie byłego obozu Gross-Rosen w Rogoźnicy.
2. 14 czerwca w Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy obchodzone Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady. Na Pomniku -Mauzoleum zapłonął „Znicz Pamięci”, a delegacja w składzie: wicewojewoda dolnośląski Jarosław Kresa, dr Katarzyna Pawlak-Weiss naczelnik edukacji wrocławskiego oddziału IPN oraz dyrekcja Muzeum oddała hołd Ofiarom obozów koncentracyjnych, pod Pomnikiem złożono wiązanek kwiatów.
3. W pierwszą niedzielę września (5.09.), w związku z 82. rocznicą agresji Niemiec hitlerowskich na Polskę i wybuchem II wojny światowej, na terenie byłego obozu Gross-Rosen zorganizowano – jak co roku – uroczystość upamiętniającą zamordowanych w KL Gross-Rosen oraz ofiary wojny. W obchodach uczestniczyli, między innymi, wicewojewoda dolnośląski Jarosław Kresa, biskup pomocniczy diecezji świdnickiej ks. Adam Bałabuch, senator Dorota Czudowska, wiceburmistrz Strzegomia Wiesław Witkowski. Uczestnicy obchodów złożyli wieńce pod Pomnikiem-Mauzoleum. Harcerze ZHR z Legnicy odczytali Apel Pamięci. Wartę honorową pełnili żołnierze wojskowej asysty honorowej garnizonu Wrocław. Uroczystość poprzedziła msza św. odprawiona przez biskupa świdnickiego ks. Adama Bałabucha w kościele parafialnym w Rogoźnicy.
4. Z powodu epidemii covid-19 jedynie w sposób wirtualny włączono się w Europejską Noc Muzeów, przygotowując program zatytułowany „Gdy zapadnie noc”. W prezentacji przedstawiono wiersze ocalonych, mówiące o nocach spędzonych w obozie. Wiersze czytali pracownicy Działu Oświatowego. Materiał ten

przesłano również na stronę internetową Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zabytków oraz do wiadomości Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

5. 29 października Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy odwiedziła reprezentacja uczniów z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Targoszynie. Młodzież przybyła do Muzeum w ramach akcji „Szkola pamięta”, organizowanej już po raz trzeci przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Celem akcji jest zwrócenie uwagi młodych ludzi na potrzebę pielęgnowania pamięci o bohaterach naszej wolności, szczególnie tych, którzy są związani z historią danego miejsca, regionu, społeczności. W związku ze zbliżającym się dniem Wszystkich Świętych, uczniowie złożyli kwiaty i zapalili znicze pod Pomnikiem-Mauzoleum.

III/ Działalność wystawiennicza

1. Wystawy stałe:

- 1/ W głównym budynku Muzeum w Rogoźnicy prezentowano:
- „*KL Gross-Rosen 1941–1945*”, wystawę obrazującą historię obozu koncentracyjnego Gross-Rosen.
 - makietę obozu głównego i ścienną mapę filii KL Gross-Rosen.
- 2/ W barakach przylegających do dawnej bramy obozowej prezentowano wystawy:
- „*AL Riese – filie KL Gross-Rosen w Górach Sowich*”. Ekspozycja przedstawia historię budowy kompleksu podziemnych sztolni w Górach Sowich, w których wykorzystywano niewolniczą pracę więźniów podobozów podporządkowanych KL Gross-Rosen, znanych pod kryptonimem „Riese”.
 - „*Zaginione człowieczeństwo*”. Ekspozycja omawia przyczyny powstania i rozwój systemów totalitarnych w Europie w latach 1919–1945. Szczególną uwagę zwrócono na problem kształtowania się faszyzmu niemieckiego i funkcjonowania obozów koncentracyjnych. W tle przedstawiono losy byłego więźnia obozu Gross-Rosen i jego rodziny.

- 3/ W części poobozowego obiektu dawnej tkalni prezentowano ekspozycję poobozowych reliktyw i zabytków archeologicznych, zatytułowaną:
– „*Zostały rzeczy, pamięć, żal...*”.
- 4/ W zrekonstruowanym baraku nr 7 udostępniano ekspozycję zatytułowaną:
– „*Przywrócić pamięć – materialne znaki historii*”. Jej zadaniem jest przybliżenie zwiedzającym obozowych warunków życia więźniów. Zrekonstruowane wewnątrz odzwierciedla wyposażenie typowego baraku więziarskiego przeznaczonego dla 350 osób. Projekt został przygotowany dzięki finansowemu wsparciu rządu Stanów Zjednoczonych. Na jego realizację pozyskano środki z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz budżetu Województwa Dolnośląskiego.
- 5/ W drugim skrzydle baraku nr 7 eksponowane są wystawy:
– „*Herosi w pasiakach. Nieznana historia piłki nożnej w hitlerowskim obozie koncentracyjnym Gross-Rosen*”; od 10.02.2013 r. wystawa jest dostępna w Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy, które jest jej organizatorem. Ekspozycja została sfinansowana ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach programu Dziedzictwo Kulturowe, oraz ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego.
– „*Kamienne świadectwo*”; 16.05.2015 r. w Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy udostępniono wystawę Podlaskiego Oddziału Muzeum w Białymstoku – Muzeum w Tykocinie. Wystawa opowiada o losach mieszkańców Białostoczczyzny, którzy w maju 1944 r. stali się ofiarami wywózek do nazistowskich obozów koncentracyjnych. Wielu z nich trafiło bezpośrednio do KL Gross-Rosen. Ekspozycja dokumentuje te tragiczne wydarzenia poprzez bogaty materiał archiwalny – listy, fotografie i wykazy ocalonych oraz liczne relacje i wspomnienia byłych więźniów. Wystawa ma charakter edukacyjny, jej celem jest pielęgnowanie pamięci o wydarzeniach z czasów II wojny światowej, świadkach i ofiarach nazizmu.

- „*Hubalczycy w KL Gross-Rosen*”; wystawa własna otwarta w maju 2017 r. Opowiada o niepokornych żołnierzach Oddziału Wydzielonego WP mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, który po kapitulacji Warszawy we wrześniu 1939 r., kontynuował walkę z najeżdżącą niemieckim.

2. Wystawy czasowe:

1/ W Muzeum w Rogoźnicy prezentowano ekspozycje:

- „*Doświadczenie Auschwitz w sztuce byłych więźniów*”; wystawa prezentowana do końca września 2021 r. Organizatorem wystawy było Muzeum Auschwitz-Birkenau.
- „*Kaszubskie drogi do Niepodległej. Casus rodu Torlińskich*”; wystawa, wypożyczona z Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, przedstawia zawile losy rodziny Torlińskich na tle przemian społecznych i politycznych w XIX i XX wieku na terenie Kaszub i ziem polskich. Jeden z przedstawicieli rodu, Leon, 11 lutego 1920 r. należał do Komitetu Obywatelskiego organizującego powitanie generała Józefa Hallera w Wielkiej Wsi. To Leon Torliński wraz z Hallerem uczestniczył również w pierwszym pełnomorskim rejsie kutrem Jakuba Myślisza „Gwiazda Morza”. Wystawa opowiada też historię innych członków rodziny, ofiar wojny i polityki eksterminacyjnej niemieckiego okupanta. Historia rodu Torlińskich to przykład niezłomnej patriotycznej postawy, która nie pozwalała stać z boku i biernie przypatrywać się często tragicznemu dla regionu i kraju biegowi wydarzeń. Wystawa była udostępniona od 1 października do końca grudnia 2021.

Ze względu na epidemię koronawirusa okresowo sale ekspozycyjne nie były udostępniane zwiedzającym, dlatego nie zostały przywiezione wszystkie zaplanowane wystawy.

W okresie sprawozdawczym wykonano szereg działań związanych z przygotowaniem nowej wystawy czasowej, poświęconej obozowym lekarzom-więźniom wykorzystywanym do pracy w rewiowych barakach. Między innymi przeprowadzono dro-

biażową kwerendę w muzealnym archiwum oraz w dostępnych w internecie materiałach źródłowych. Przygotowano teksty informacyjne i ikonograficzne na plansze wystawiennicze. Roboczy tytuł wystawy to „Zastępy nadziei – działalność polskich lekarzy więźniów KL Gross-Rosen”. Informację o tej wystawie czasowej przygotowano dla portalu internetowego NIMOZU. Otwarcie wystawy przewidziane jest w 2022 roku.

2/ Poza siedzibą Muzeum prezentowano:

- „*Filie KL Gross-Rosen*”; do listopada 2021 r. wystawę prezentowano w Zamku Książ w Wałbrzychu (w czasie II wojny funkcjonował tu jeden z podobozów KL Gross-Rosen). Wystawa powstała ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz budżetu Województwa Dolnośląskiego. Została wykonana w ramach zadania pn. „30-lecie Muzeum Gross-Rosen”. W listopadzie ekspozycja została przeniesiona do Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy.
- „*AL Riese – filie KL Gross-Rosen w Górach Sowich*”; kopia wystawy prezentowanej w Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy prezentowana jest w Centrum Kultury i Turystyki w Walimiu – w Sztolniach Walimskich.

IV/ Działalność w zakresie obsługi ruchu turystycznego

1. Frekwencja w 2021 r. (ograniczona epidemią COVID-19):

Liczba osób, które odwiedziły Muzeum Gross-Rosen: 34 010,
w tym:

- turyści indywidualni: 29 227 osób,
 - w grupach zorganizowanych młodzieżowych: 3426 osób,
w 106 grupach,
 - w grupach zorganizowanych dorosłych: 910 osób, w 36 grupach.
- Gościliśmy turystów z 42 krajów świata, w tym najwięcej z: Polski – 32 307 osób, z Niemiec – 419 osób, z Czech – 296 osób.

2. W 2021 r. ekspozycję Muzeum Gross-Rosen prezentowaną w Zamku Książ w Wałbrzychu obejrzały 6553 osoby.

Kopię wystawy prezentowaną w Centrum Kultury i Turystyki w Walimiu – 50 513 osób.

3. Dla turystów indywidualnych i grupowych realizowano projekcje filmu o KL Gross-Rosen, w różnych wersjach językowych; odbyło się 1290 seansów, w których uczestniczyły 6352 osoby.
4. Turystom obcojęzycznym zapewniono obsługę przewodnicką w językach niemieckim, angielskim.
5. Turyści mogli skorzystać z wypożyczenia audioprzewodników, dostępnych w 9 językach (w tym migowy i audiodeskrypcja).

V/ Dystrybucja publikacji i nagrań

1. Stałą sprzedaż publikacji wydanych przez Muzeum oraz wideo-kówek, folderów i nagrań filmu edukacyjnego o KL Gross-Rosen prowadzono w punkcie informacyjnym (BORT) w Rogoźnicy.
2. Sprzedaż wydawnictw realizowano także poprzez księgarnię internetową. W okresie sprawozdawczym zrealizowano 352 zamówienia.
3. Materiały informacyjne o Muzeum Gross-Rosen (w czterech wersjach językowych) sukcesywnie rozsyłano do różnych instytucji, w tym między innymi do Zamku Książ w Wałbrzychu, Podziemnego Miasta Osówka w Głuszycy, Centrum Kultury w Walimiu.
4. Sprzedaż wysyłkową wydawnictw i płyt DVD prowadzono dla instytucji i indywidualnych odbiorców krajowych i zagranicznych, m.in. dla: Centrum Kultury i Turystyki w Walimiu, Antykwariatu w Rybniku, Księgarni „Odkrywca” w Łodzi, E&M Books-Księgarnia Oświęcim, firmy Hisco s.c., Podziemnego Miasta Osówka w Głuszycy, Silesiana – Waldemar Brygier we Wrocławiu, sklepu „Pamiętki Zamek Książ” w Wałbrzychu.
5. Przyjęto na stan i wykonano kalkulację cenową publikacji: D. Sula „Polish Jews at Konzentrationslager Gross-Rosen”; O. Schwerdt, M. Schwerdt-Schneller, „Zapomniani przez Boga i świat”; D. Martin, R.S. Martin, „Całujemy każdy stopień schodów...”; A. Kajzer, „Za drutami śmierci”.

6. Do sprzedaży przyjęto publikacje: P. Kruszyński „Wojenne tajemnice Zamku Książ”; Z. Kozłowski, E. Kozłowska, „Byłam pokojówką komendanta Konzentrationslager Majdanek”.
7. Na początku i na końcu roku przeprowadzono inwentaryzację książek przeznaczonych do sprzedaży.
8. Wykonywano kopie (na płytach DVD) filmu o historii obozu koncentracyjnego Gross-Rosen (w różnych wersjach językowych), celem ich dalszej dystrybucji.
9. Dla celów księgowych sporządzano miesięczne rozliczenia sprzedanych i przekazanych nieodpłatnie publikacji i płyt.

VI/ Współpraca z innymi instytucjami

1. Dla Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego przygotowano półroczne i roczne skrócone sprawozdania statystyczne.
2. W ramach współpracy z Gminą Strzegom przygotowano informacje o planowanych działaniach Muzeum w 2022 r., zostaną one zamieszczone w przygotowywanym Kalendarium Wydarzeń Gminy Strzegom 2022.
3. 02.2021 r. w Piławie Górnej odbył się Marsz Pamięci, w intencji zmarłych i zamordowanych w czasie wojny na terenie powiatu dzierzoniowskiego więźniów niemieckiego obozu koncentracyjnego i zagłady Auschwitz-Birkenau, których w styczniu 1945 roku ewakuowano na zachód. Organizatorami Marszu byli, między innymi, Rada Miejska i Burmistrz Piławy Górnej. W Marszu uczestniczył delegowany z Muzeum Gross-Rosen zastępca kierownika Działu Oświatowego.
4. 19.07.2021, z inicjatywy Dolnośląskiej Izby Lekarzy oraz innych współdziałających z nią instytucji, odbyło się w Rogoźnicy wstępne spotkanie w sprawie nawiązania współpracy z Muzeum. W spotkaniu uczestniczyli: reprezentująca DIL dr nauk med. Ewa Kilar ze Świdnicy oraz delegacja Muzeum w składzie: G. Choptiany, kierowniczka Działu Oświatowego, dr hab. D. Sula z Działu Naukowo-Badawczego oraz R. Paluch, kustosz

z Działu Oświatowego. Proponowane zagadnienia współpracy to m.in.: warunki przebywania więźniów, wyniszczenie fizyczne, choroby, sposoby wzajemnej pomocy, upamiętnienie lekarzy pracujących w obozowym rewirze, eksperymenty medyczne prowadzone przez załogę. 14 sierpnia odbyło się spotkanie grupy lekarzy z Dolnośląskiej Izby Lekarskiej z kierowniczką Działu Oświatowego, która przedstawiła zebranim główne kierunki działalności Muzeum oraz możliwość współpracy w zakresie upamiętnienia polskich lekarzy-więźniów udzielających pomocy lekarskiej osadzonym w obozie. Uczestnicy spotkania przeszli przez teren byłego obozu koncentracyjnego i zapoznali się z tragiczną przeszłością tego miejsca i uwięzionych tu ludzi. Lekarzom-więźniom wykorzystywanym do pracy w obozowych barakach szpitalnych ma być poświęcona, planowana przez Dolnośląską Izbę Lekarską i Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu, granitowa tablica upamiętniająca ich walkę o ratowane życia każdego więźnia przebywającego w obozowym baraku szpitalnym. Fundatorzy, w porozumieniu z Muzeum, chcą, aby tablica została umieszczona na terenie byłego obozu Gross-Rosen. Rozmiary tablicy, miejsce oraz formę ekspozycji uzgodniono i konsultowano z Działem Oświatowym, który przygotował również treść napisu. Uroczystość odsłonięcia tablicy wstępnie planowana jest na maj 2022 roku.

5. W związku z rocznicową, planowaną na przyszły rok, wrześniową uroczystością wypełniono i wysłano do Dowódcy Garnizonu Wrocław wnioski o skierowanie wojskowej asysty honorowej oraz orkiestry wojskowej do udziału w tych uroczystościach.

VII/ Konferencje, seminaria, spotkania

1. Pracownicy Działu Oświatowego uczestniczyli w sesjach edukacyjnych i konferencjach:
 - 3.03.2021 w sesji zorganizowanej przez Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokaucie zatytułowanej

„»Niemi świadkowie«. O przedmiotach w obozach koncentracyjnych i zagłady”.

- 15.04. w sesji zatytułowanej „Tu był mój dom. Wysiedlenia ze strefy KL Auschwitz”, zorganizowanej przez Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokaucie oraz Muzeum Pamięci Mieszkańców Ziemi Oświęcimskiej.
- 7–8 lipca w Międzynarodowej Konferencji Edukacyjnej zatytułowanej „Czy to jest człowiek? – wykluczenia we współczesnym świecie” zorganizowanej przez Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokaucie.

Ze względu na epidemię covid-19 wszystkie konferencje odbyły się on-line.

VIII/ Działalność informacyjna

1. O organizowanych w Muzeum wystawach czasowych i innych ważnych wydarzeniach informowano lokalne media.
2. Redagowano informacje o bieżących wydarzeniach muzealnych, wystawach i uroczystościach, celem zamieszczenia ich na stronie internetowej Muzeum.
3. Osobom zainteresowanym udzielano informacji związanych ze statystyką ruchu turystycznego oraz bieżącą działalnością instytucji.
4. Opracowano informacje dla zwiedzających osób z dysfunkcją wzroku, słuchu, niepełnosprawnością ruchową oraz rodzin z małymi dziećmi, celem zamieszczenia ich na muzealnej stronie internetowej w zakładce „Muzeum bez barier”.

IX/ Inne działania

1. Na język polski tłumaczono korespondencję obcojęzyczną (j. angielski i niemiecki) oraz przygotowywano odpowiedzi w tych językach. W języku niemieckim wykonano 89 tłumaczeń (tymczasowe regulaminy obowiązujące w Muzeum Gross-Rosen w czasie pandemii oraz bieżąca korespondencja). W języku angielskim wykonano 154 tłumaczenia.

2. Korespondencyjnie udzielano odpowiedzi w sprawach związanych z obsługą ruchu turystycznego oraz dotyczących wmurowania na terenie byłego obozu koncentracyjnego tablic upamiętniających więźniów zamordowanych w obozie.
3. Wykonano archiwizację dokumentów działu z 2018 roku.
4. Na wniosek Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów wypełniono ankietę dotyczącą działań oświatowych i wystawienniczych Muzeum w 2020 r.
5. Opracowano nowy cennik opłat za usługi przewodnickie, projekcje filmowe, opłatę parkingową oraz wypożyczenie audioprzewodnika. Cennik obowiązuje od 2.01.2022 r.
6. W związku ze zmieniającymi się wytycznymi MKiDN dotyczącymi obostrzeń covidowych opracowywano obowiązujące w Muzeum tymczasowe regulaminy pobytu osób indywidualnych i w grupach na terenie byłego obozu.

DZIAŁ ZARZĄDZANIA **INWESTYCJAMI**

Dzięki dotacjom celowym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Muzeum zrealizowało następujące zadania:

- I. Zgodnie z zapisami umowy nr 34/DF-VII/2021 (wraz z aneksem nr 1 i 2):
- „Rowy przeciwlotnicze zlokalizowane pomiędzy barakiem 11 a Rewirem V, rowy przeciwlotnicze przy baraku Wetterstelle, trzy śmietniki w części więźniarskiej i jeden w części esesmańskiej” (zadanie podzielone na trzy etapy). W wyniku zamówienia udzielonego w trybie podstawowym wyłoniono wykonawcę i podpisano umowę na realizację zadania. 5 października 2021 dokonano odbioru końcowego. Zadanie zakończone.
 - „Prace remontowo-budowlano-konserwatorskie muru oporowego przy baraku Wetterstelle”. W wyniku zamówienia udzielonego w trybie podstawowym wyłoniono wykonawcę i podpisano umowę na realizację zadania. 31 sierpnia 2021 r. dokonano odbioru końcowego. Zadanie zakończone.
 - „Schrony/magazyny przy łaźni obozowej (obiekt 1 i 2), szklarnie SS w narożniku południowo-zachodnim części więźniarskiej oraz oczyszczalnia ścieków” (zadanie podzielone na trzy etapy). W wyniku zamówienia udzielonego w trybie podstawowym wyłoniono wykonawcę i podpisano umowę na realizację zadania. W czerwcu dokonano jednego odbioru częściowego. 31 sierpnia 2021 r. dokonano odbioru końcowego. Zadanie zakończone.

- „Zabezpieczenie osuwiska w dawnym kamieniołomie”. W wyniku zamówienia udzielonego w trybie podstawowym wyłoniono wykonawcę i podpisano umowę na realizację zadania. 5 lipca 2021 dokonano odbioru końcowego. Zadanie zakończone.
- „Rekonstrukcja obrysu i remont zachowanych elementów budynku Rewir VI”. W wyniku zamówienia udzielonego w trybie podstawowym wyłoniono wykonawcę i podpisano umowę na realizację zadania. 31 sierpnia 2021 r. dokonano odbioru końcowego. Zadanie zakończone.
- „Remont i konserwacja muru oporowego w zachodnim narożniku Placu Apelowego oraz przełożenie i stabilizacja schodów terenowych skarpy północnej przy dawnym baraku wychowawczym”. W wyniku zamówienia udzielonego w trybie podstawowym wyłoniono wykonawcę i podpisano umowę na realizację zadania. 2 sierpnia 2021 r. dokonano odbioru końcowego. Zadanie zakończone.
- „Wykonanie prac remontowo-konserwatorskich reliktywów tzw. małej szklarni na terenie byłego niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego Gross-Rosen w Rogoźnicy”. W wyniku zapytania ofertowego w sierpniu 2021 podpisano umowę z wykonawcą. 5 października 2021 r. dokonano odbioru końcowego. Zadanie zakończone.

II. Zgodnie z zapisami umowy nr 144/DF-V/JK/2021:

- „Wykonanie makiety nazistowskiego obozu koncentracyjnego i załogi Gross-Rosen przystosowanej do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku”. W wyniku zapytania ofertowego wybrano wykonawcę. Makieta została dostarczona 22.12.2021 r. Zadanie zakończone. Dla osób z dysfunkcją wzroku powstało w naszym Muzeum specjalne miejsce, gdzie w spokoju mogą poznać teren i obiekty Muzeum za pomocą makiety dotykowej oraz specjalnych teczek, które zawierają tyflografiki i opisy w alfabecie Braille’a.

III. W roku 2020, podczas realizacji umowy nr 47/DF-V/JK/2020, Muzeum zakupiło system audioprzewodników. Analizując wypoczyżenia w 2021 roku pod kątem narodowości, zauważono znaczną liczbę zwiedzających z Holandii. 21.10.2021 roku Muzeum zleciło firmie, która wykonała audioprzewodniki, rozszerzenie systemu o dodatkowy język. Oprowadzanie z audioprzewodnikiem w języku niderlandzkim jest dostępne w Muzeum od 21.12.2021 r.

DZIAŁ
ADMINISTRACYJNO-GOSPODARCZY
I KADR

I/ Zatrudnienie

Zatrudnienie na 31 grudnia 2021 r., w przeliczeniu na pełne etaty, wynosi – 40,25, w tym pracownicy merytoryczni – 20 osób.

**II/ Działania w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
bhp i bezpieczeństwa Muzeum**

1. W I kwartale ub.r. przeprowadzono szkolenie okresowe BHP dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach robotniczych, w zakresie regulacji prawnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, z uwzględnieniem przepisów związanych z wykonywaną pracą, zagrożenia czynnikami występującymi w pracy oraz zasady i metody likwidacji lub ograniczenia wpływu tych czynników na pracowników. Ponadto omówiono zasady postępowania w razie wypadku w czasie pracy i w sytuacjach zagrożeń (np. pożaru, awarii), w tym zasady udzielania pomocy przedlekarskiej w razie wypadku. Po odbytych szkoleniu i testach egzaminacyjnych, wystawiono imienne certyfikaty oraz zaświadczenia o odbytych szkoleniu.

Analogicznie odbyło się szkolenie, w formie seminarium, dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach administracyjno-biurowych i innych.

- Również w I kwartale przeprowadzono kontrolę warunków pracy oraz przestrzegania przepisów i zasad bhp na wszystkich stanowiskach pracy. Nie stwierdzono uchybień w zakresie przestrzegania przez pracowników przepisów i zasad bhp.
2. Przeprowadzono wstępne szkolenia bhp i przeciwpożarowe dla nowo zatrudnianych pracowników. Na bieżąco wysyłani są na badania okresowe wszyscy pracownicy Muzeum, zgodnie z terminami wskazanymi w orzeczeniach lekarskich.
 3. Przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego dla pracowników, w związku ze stanem epidemiologicznym COVID-19, dotyczącego przede wszystkim utrzymania dystansu, używania maseczek ochronnych, dezynfekcji rąk oraz wszystkich pomieszczeń w Muzeum w Wałbrzychu i Rogoźnicy.
 4. W czerwcu 2021 r. w Muzeum w Wałbrzychu i Rogoźnicy, w ramach popularyzacji problematyki bhp oraz ergonomii, omówiono z pracownikami zagrożenia występujące przy określonych czynnościach na poszczególnych stanowiskach pracy, odpowiedzialność za naruszenie przepisów oraz przewidziane w KP kary.
 5. W IV kwartale 2021 r. przeprowadzono szkolenie pracowników w Wałbrzychu i Rogoźnicy w zakresie pierwszej pomocy przedmedycznej, zakończone egzaminem i wydaniem certyfikatów. Szkolenie prowadził kwalifikowany ratownik medyczny.
 6. W obiektach Muzeum w Rogoźnicy i w Wałbrzychu przeprowadzono okresową kontrolę przewodów kominowych.
Na przełomie kwietnia i maja 2021 przeprowadzono roczny przegląd techniczny, konserwację i naprawę podręcznego sprzętu przeciwpożarowego zainstalowanego w obiektach Muzeum w Wałbrzychu i Rogoźnicy.
W czerwcu 2021 wykonano 5-letni przegląd wszystkich instalacji elektrycznych i technicznych.
 7. W czerwcu 2021 r. Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Świdnicy przeprowadziła kontrolę sanitarno-epidemiologiczną w Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy; nie stwierdzono nieprawidłowości.

8. W związku z występującym w 2021 r. stanem epidemii covid-19, ograniczona była możliwość zwiedzania Muzeum oraz uległ zmianie sposób realizacji jego zadań.

Pracownicy zatrudnieni na stanowiskach gospodarczych, wykonywali prace na zewnątrz, a także wewnątrz budynków stosując reżim epidemiologiczny, tj. maski, rękawiczki, dezynfekcję powierzchni i rąk oraz zachowanie odległości co najmniej 1,5 m. Pracownicy na stanowiskach administracyjno-biurowych i naukowych pracowali zdalnie lub stacjonarnie, zgodnie z bieżącymi potrzebami. Wszyscy zachowywali dystans oraz przestrzegane było ograniczenie kontaktów zewnętrznych.

Na bieżąco kupowano zapasy środków odkażających do rąk i powierzchni, maseczki ochronne na twarz, rękawiczki ochronne oraz specjalne dyfuzory do odkażania pomieszczeń. Na bieżąco aktualizowano zapasy znajdujące się w apteczkach pierwszej pomocy przedmedycznej.

III/ Remonty, konserwacje i utrzymanie porządku

1. W Muzeum w Rogoźnicy:

– Wykonano prace przygotowawcze do sezonu oraz na bieżąco wykonywano kultywację terenów zielonych i prace porządkowe, opryskiwanie środkami chwastobójczymi ścieżek, obrysów baraków itp. Prowadzono niezbędną konserwację sprzętu do koszenia.

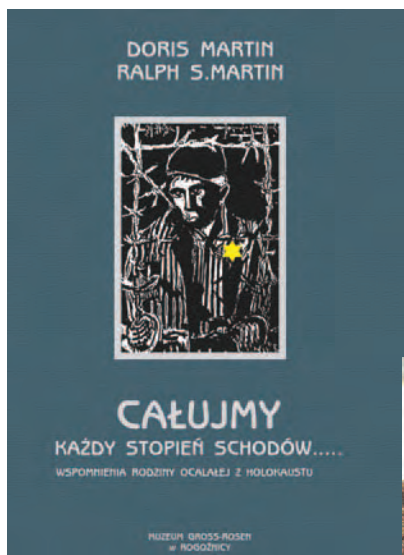
– Przeprowadzono, własnym sumptem, rekonstrukcję dzwonnicy obozowej, a także pracownicy Muzeum wyczyścili i zakonserwowali ogrodzenie poobozowe.

Również we własnym zakresie przeprowadzono remont toalety dla niepełnosprawnych, znajdującej się w holu budynku głównego Muzeum. Zamontowano oznaczenia parkingowe dla niepełnosprawnych.

- Firma „Miral” wykonywała przeglądy konserwacyjne systemu sygnalizacji alarmu pożaru i systemu Telewizji Obserwacyjnej.
 - W okresie letnim firma zewnętrzna „Green Line” wykonała koszenie traw i oczyszczenie z samosiejek terenu wzdłuż ogrodzenia Muzeum oraz w części tzw. oświęcimskiej.
 - W II i III kwartale 2021 firma PUPH Kramek usunęła samosiejki i krzewy z terenu kamieniołomu.
 - W październiku 2021 r. została podpisana (po wcześniej przeprowadzonym przetargu), z firmą SOLD S.A. z siedzibą w Krakowie, umowa na 2 lata na ochronę i dozór mienia Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy oraz monitorowanie obiektu i terenu w Wałbrzychu.
2. W Muzeum w Wałbrzychu:
- Po okresie zimowym zrobiono przegląd dachu, naprawiono stwierdzone uszkodzenia oraz przeprowadzono jego konserwację.
 - W II kwartale 2021 przeprowadzono malowanie elewacji całego budynku wraz z rynnami.
 - We wrześniu 2021 wykonano konserwację i regulację kotła centralnego ogrzewania.
 - W IV kwartale 2021 zlecono firmie zewnętrznej wykonanie usługi rozdrobnienia przyciętych wcześniej gałęzi drzew rosnących na posesji Muzeum w Wałbrzychu.

IV/ Inne

1. W 2021 r. archiwizowano posiadaną dokumentację, zgodnie z „Instrukcją Kancelaryjną” i „Wykazem akt Muzeum”.
2. Zgodnie z terminarzem, w styczniu 2021 przekazano odpowiednim instytucjom sprawozdawczość z działalności Muzeum w 2020 roku.
3. Zakupiono na bieżące potrzeby olej lekki grzewczy oraz ekogroszek dla Muzeum w Wałbrzychu i Rogoźnicy.

Publikacje wydane przez Muzeum Gross-Rosen w 2021 r.

Uroczystość w rocznicę wybuchu II wojny światowej –
Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy, 5.09.2021 r.

Rowy przeciwlotnicze przy baraku Wetterstelle –
stan po remoncie

Rowy przeciwlotnicze pomiędzy barakiem 11 a rewirem V –
stan po remoncie

Mur oporowy przy baraku „Wetterstelle” –
stan po remoncie

Szklarnia SS w części więźniarskiej obozu –
stan po remoncie

Obozowa oczyszczalnia ścieków –
stan po remoncie

Budynek rewiru VI –
stan po rekonstrukcji obrysu i remoncie

Mur oporowy w zachodnim narożniku placu apelowego –
stan po remoncie

Teren Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy –
zdjęcia wykonane z drona

Rogoźnica,
ul. Ofiar Gross-Rosen 26, woj. dolnośląskie
58-152 Goczałków, tel. 74-85 590 07

Archiwum i Pracownia Naukowo-Badawcze
Adres do korespondencji:

58-304 Walbrzych, ul. Szarych Szeregów 9,
tel. 74-84 215 80; fax. 74-84 215 94
e-mail: muzeum@gross-rosen.eu
www.gross-rosen.eu